

Veilige toegang en verantwoord delen:

Psychologische determinanten van veilig wachtwoordgedrag en het veilig online delen van persoonsgegevens

Emma ter Mors en Gert-Jan Lelieveld

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum

Kenniscentrum
Psychologie en Economisch Gedrag

Universiteit
Leiden

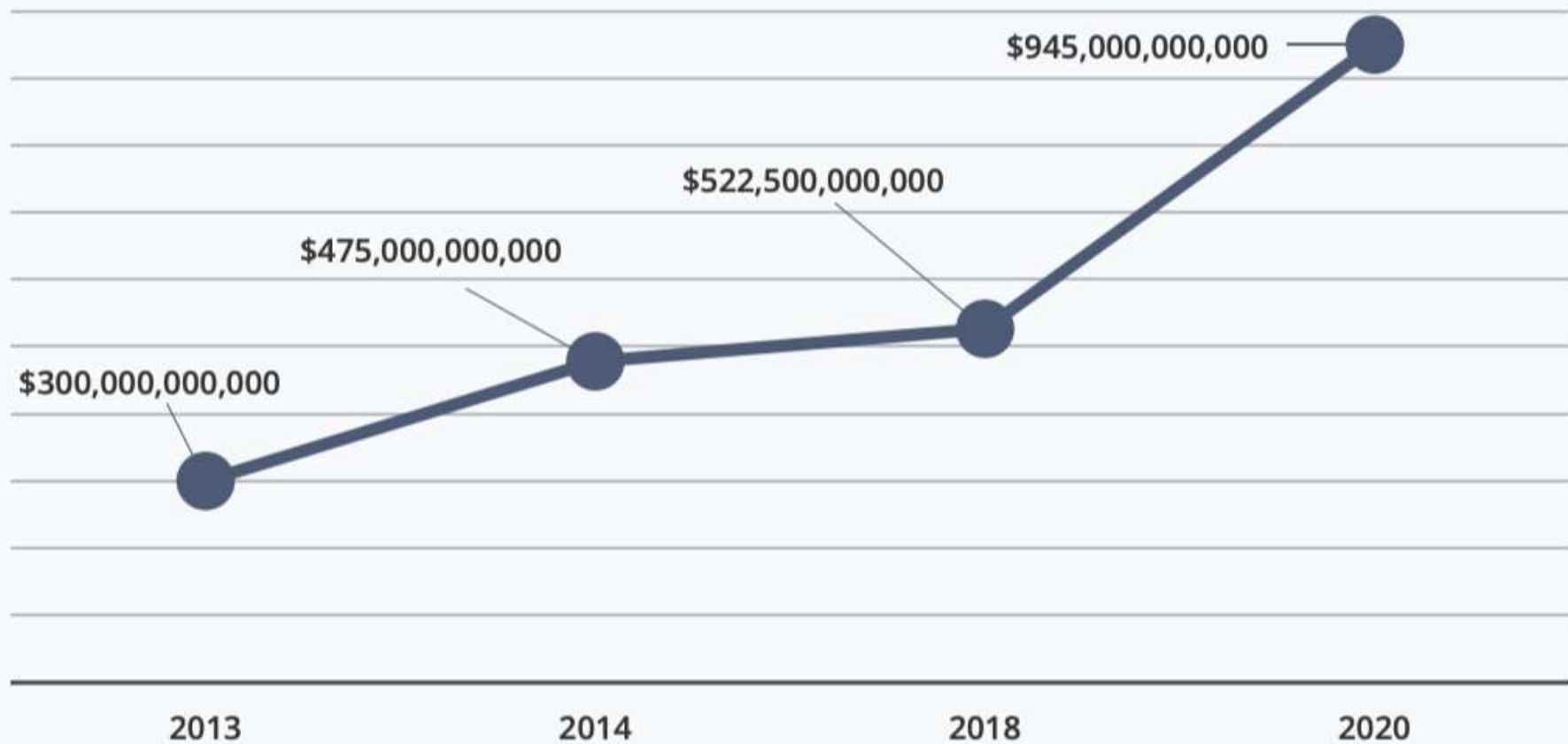
www.kcepeg.nl

Menselijk gedrag en cybercriminaliteit

Estimated Average Cost of Cybercrime

Ook emotionele schade

Veilig wachtwoordgedrag

**I changed
my password
to "incorrect"
so whenever
I forget what it is,
the computer will say
"your password is
incorrect."**

- Meest gebruikt
- Beveiliging hangt af van 1 enkel wachtwoord.
- Mensen hebben vaak zwakke wachtwoorden, hergebruiken wachtwoorden en delen ze met anderen

Criteria voor veilige wachtwoorden

- Veilige samenstelling
  - Minimaal 12 tekens
  - Zowel cijfers, hoofdletters als speciale tekens
  - Geen persoonlijke informatie
- Korte levensduur
- Individueel eigendom

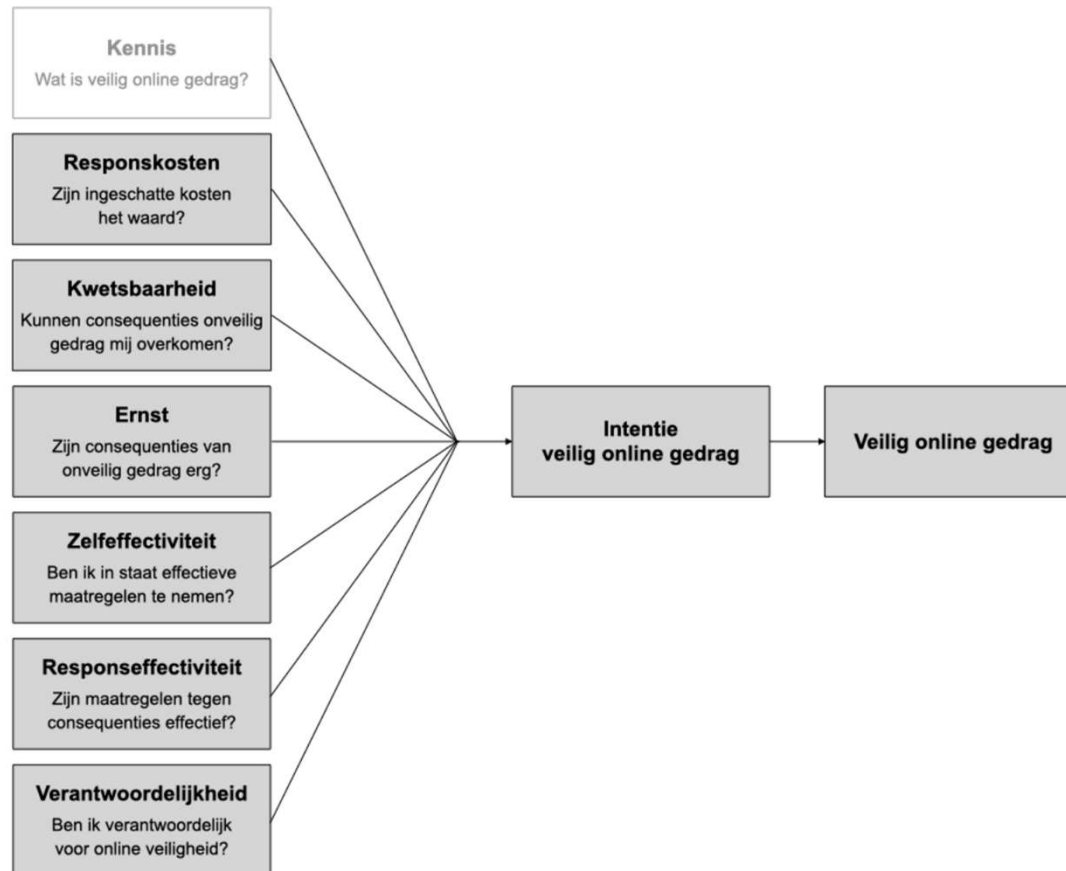

Onderzoeksvragen

- Onderzoeksvraag 1: Welke psychologische factoren bevorderen en welke factoren belemmeren veilig wachtwoordgedrag? (Studie 1)
- Onderzoeksvraag 2: Kunnen we veilig wachtwoordgedrag bevorderen met een interventie? (Studie 2)

Psychologische factoren

Studie 1

- Onderzoeksvraag 1: Welke psychologische factoren bevorderen en welke factoren belemmeren veilig wachtwoordgedrag?
- Survey via online panel
- Goedgekeurd door Commissie Ethiek Psychologie van de Universiteit Leiden (reference number: V1-3587)

Deelnemers

- N = 998

Tabel 1

Achtergrondkenmerken deelnemers (N = 998) in vergelijking met Nederlandse bevolking van 18+ naar data van het CBS (2021a)

	Deelnemers		Nederlandse bevolking
	N	%	%
Geslacht			
Man	506	50.7	49.7
Vrouw	490	49.1	50.3
Anders	1	0.1	
Wil ik liever niet zeggen	1	0.1	
Opleidingsniveau^a			
Laag	156	15.6	28.8
Midden	427	42.8	36.5
Hoog	397	39.8	34.8
Anders	13	1.3	
Wil ik liever niet zeggen	5	0.5	
Regio			
West (UT, NH, ZH)	408	40.9	45.6
Noord (GR, FR, DR)	123	12.3	9.9
Oost (OV, GD, FL)	200	20.0	21.1
Zuid (ZL, NB, LB)	267	26.8	23.3
Leeftijd			
18 t/m 24	38	3.8	10.9
25 t/m 34	144	14.4	15.9
35 t/m 44	145	14.5	14.7
45 t/m 54	198	19.8	17.0
55 t/m 65	225	22.5	16.9
65+	242	24.2	24.6
Wil ik liever niet zeggen	6	0.6	
Eerder slachtofferschap van internetcriminaliteit			
Ja, in de afgelopen 12 maanden	60	6.0	
Ja, langer geleden dan 12 maanden	97	9.7	
Nee	789	79.1	
Weet ik niet	52	5.2	

Noot. ^a Hoogst afgeronde opleiding: laag (geen onderwijs, basisonderwijs, LBO/VBO/VMBO/MBO-1), midden (MBO 2/3/4, HAVO, VWO), hoog (HBO, WO).

Opzet

- Informed consent
- Gedragsmaat
- Belemmerende en bevorderende factoren
- Psychologische factoren uit het model

Gedragmaat

Voordat we beginnen...

In overeenstemming met wetgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens vragen we u om nu eerst een gebruikersaccount aan te maken. Dit account heeft u aan het einde van het onderzoek opnieuw nodig.

Voer hieronder een gebruikersnaam en wachtwoord in.

Sterkte wachtwoord: entropie

- Lengte wachtwoord
- Variatie gebruikte karakterset (kleine letters, hoofdletters, speciale tekens en cijfers)
- Entropiescore: $\log_2(\textit{karakterset}^{\textit{wachtwoordlengte}})$
  - < 80 bits : zwak wachtwoord
  - 112-128 bits : sterk wachtwoord
  - >128 bits : zeer sterk wachtwoord

Zelfgerapporteerd gedrag

Sterkte wachtwoorden

- “Mijn wachtwoorden bestaan uit minstens 12 tekens.”
- “Mijn wachtwoorden bestaan uit verschillende tekens (kleine letters, hoofdletters, getallen en speciale tekens).”

Unieke wachtwoorden

- “Ik gebruik hetzelfde wachtwoord voor verschillende apps of websites (bijvoorbeeld zowel voor sociale media als online bankieren, of voor verschillende webwinkels).”
- “De wachtwoorden die ik gebruik lijken op elkaar.”

Niet delen wachtwoorden

- “Ik deel mijn persoonlijke wachtwoorden met anderen.”

Psychologische factoren

- Responskosten (e.g., “Het kost veel moeite om veilige wachtwoorden te gebruiken”)
- Zelfeffectiviteit (e.g., “Ik vind het moeilijk om een veilig wachtwoord te bedenken”)

“Het gebruiken van onveilige wachtwoorden kan verschillende negatieve gevolgen hebben. Iemand kan bijvoorbeeld toegang krijgen tot uw foto's, uw webcam of uw sociale media accounts. Ook kan er geld worden gestolen van uw bankrekening of kunnen bestellingen op uw naam worden gedaan bij webwinkels.”

- Ernst (“De negatieve gevolgen van het gebruiken van onveilige wachtwoorden zijn ernstig”)
- Kwetsbaarheid (“De negatieve gevolgen van het gebruiken van onveilige wachtwoorden kunnen mij overkomen”)
- Responseffectiviteit (“Wanneer ik een veilig wachtwoord gebruik, verklein ik de kans op de negatieve gevolgen die hierboven beschreven staan”)
- Verantwoordelijkheid (e.g., “Het is mijn eigen verantwoordelijkheid dat ik veilige wachtwoorden gebruik”)

Belemmerende en bevorderende factoren

- Twee open vragen
  - “We zijn geïnteresseerd in factoren die u zouden kunnen belemmeren om veiligere wachtwoorden te gebruiken. Wat zou u kunnen tegenhouden om veiligere wachtwoorden te gebruiken? Denk hierbij bijvoorbeeld aan bepaalde situaties, omstandigheden, persoonlijke eigenschappen, uw sociale omgeving, de online omgeving, technieken.”
  - “We zijn geïnteresseerd in factoren die u zouden kunnen bevorderen om veiligere wachtwoorden te gebruiken. Wat zou u kunnen helpen om veiligere wachtwoorden te gebruiken? Denk hierbij bijvoorbeeld aan bepaalde situaties, omstandigheden, persoonlijke eigenschappen, uw sociale omgeving, de online omgeving, technieken.”

Resultaten

Gedragmaat

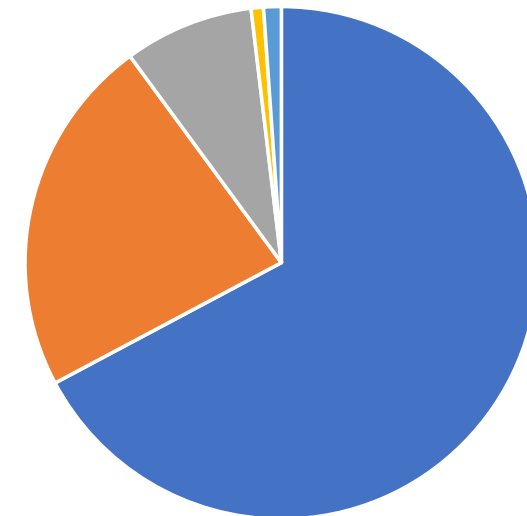
	Respondenten	
	N	%
Zeer zwak (0.00-63.99 bits)	601	67.23
Zwak: (64.00-79.99 bits)	203	22.71
Gemiddeld: (80.00-111.99 bits)	73	8.17
Sterk: (112.00-127.99 bits)	7	.78
Zeer sterk: (≥ 128 bits)	10	1.12

Wachtwoorden gedragmaat: kenmerken aangemaakte wachtwoorden

	Minimum	Maximum	Mediaan	M	SD
Entropie	4.70	210.24	56.87	60.54	27.02
Lengte	1	32	9	10.18	3.83
Kleine letters	0	21	6	6.19	3.43
Hoofdletters	0	14	1	1.07	1.46
Speciale tekens	0	10	0	0.52	0.84
Cijfers	0	11	2	2.40	1.99

Noot. N = 998.

Entropie

■ Zeer zwak ■ Zwak ■ Gemiddeld ■ Sterk ■ Zeer sterk

Zelfgerapporteerd gedrag

	Antwoordoptie (%)					M	SD
	1 Nooit	2 Zelden	3 Soms	4 Vaak	5 Altijd		
Sterke wachtwoorden							
Mijn wachtwoorden bestaan uit minstens 12 tekens	7.3	25.6	31.0	27.2	9.0	3.05	1.09
Mijn wachtwoorden bestaan uit verschillende tekens (kleine letters, hoofdletters, getallen en speciale tekens)	0.9	3.8	14.9	39.3	41.1	4.16	0.88
Unieke wachtwoorden							
Ik gebruik hetzelfde wachtwoord voor verschillende apps of websites (bijvoorbeeld zowel voor sociale media als online bankieren, of voor verschillende webwinkels)	17.3	19.4	35.7	24.2	3.3	2.77	1.10
De wachtwoorden die ik gebruik lijken op elkaar	14.1	20.6	38.6	23.6	3.0	2.81	1.05
Niet delen wachtwoorden							
Ik deel mijn persoonlijke wachtwoorden met anderen	73.3	19.0	5.2	1.7	0.7	1.37	0.72

Noot. N = 998.

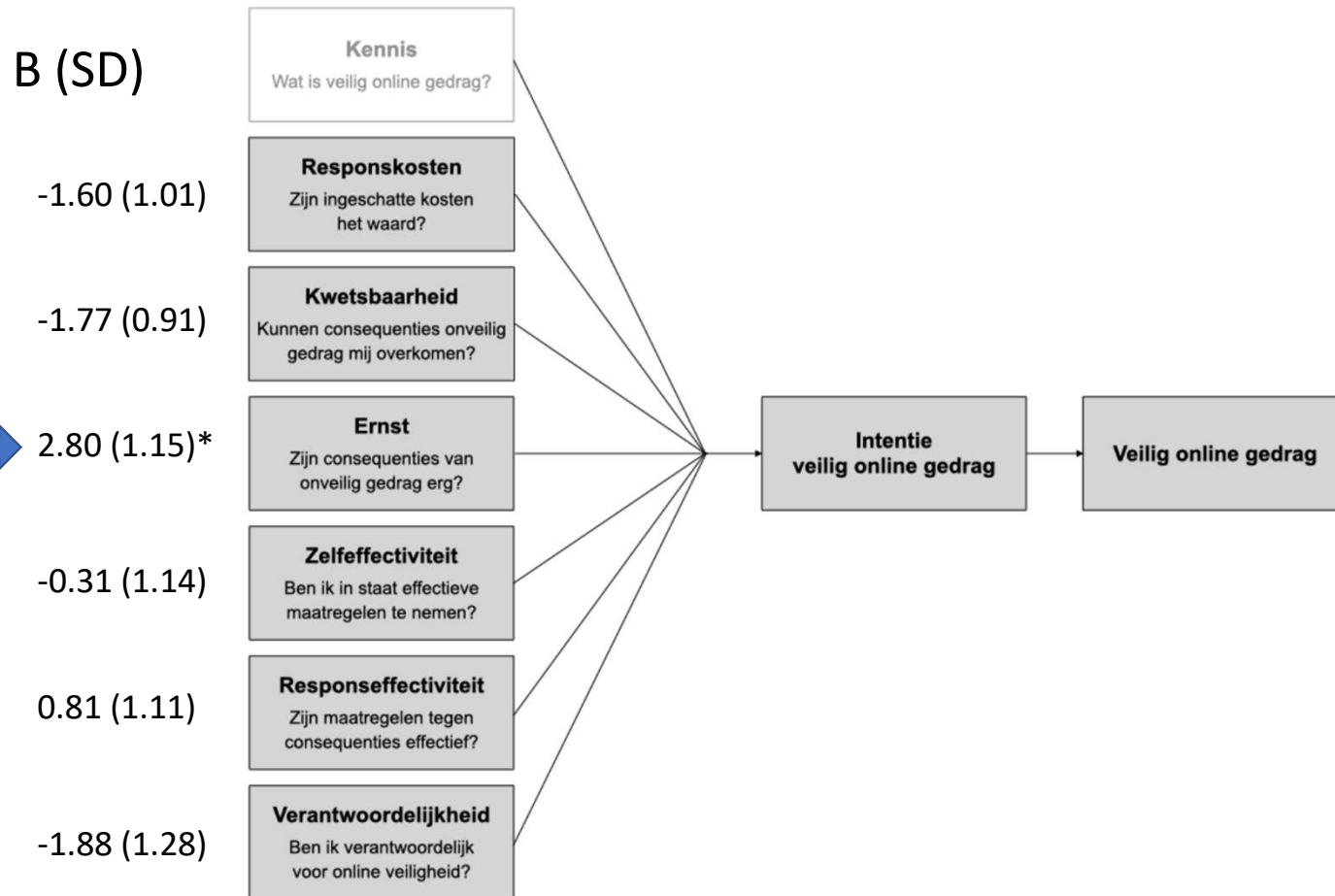

Psychologische factoren (correlaties)

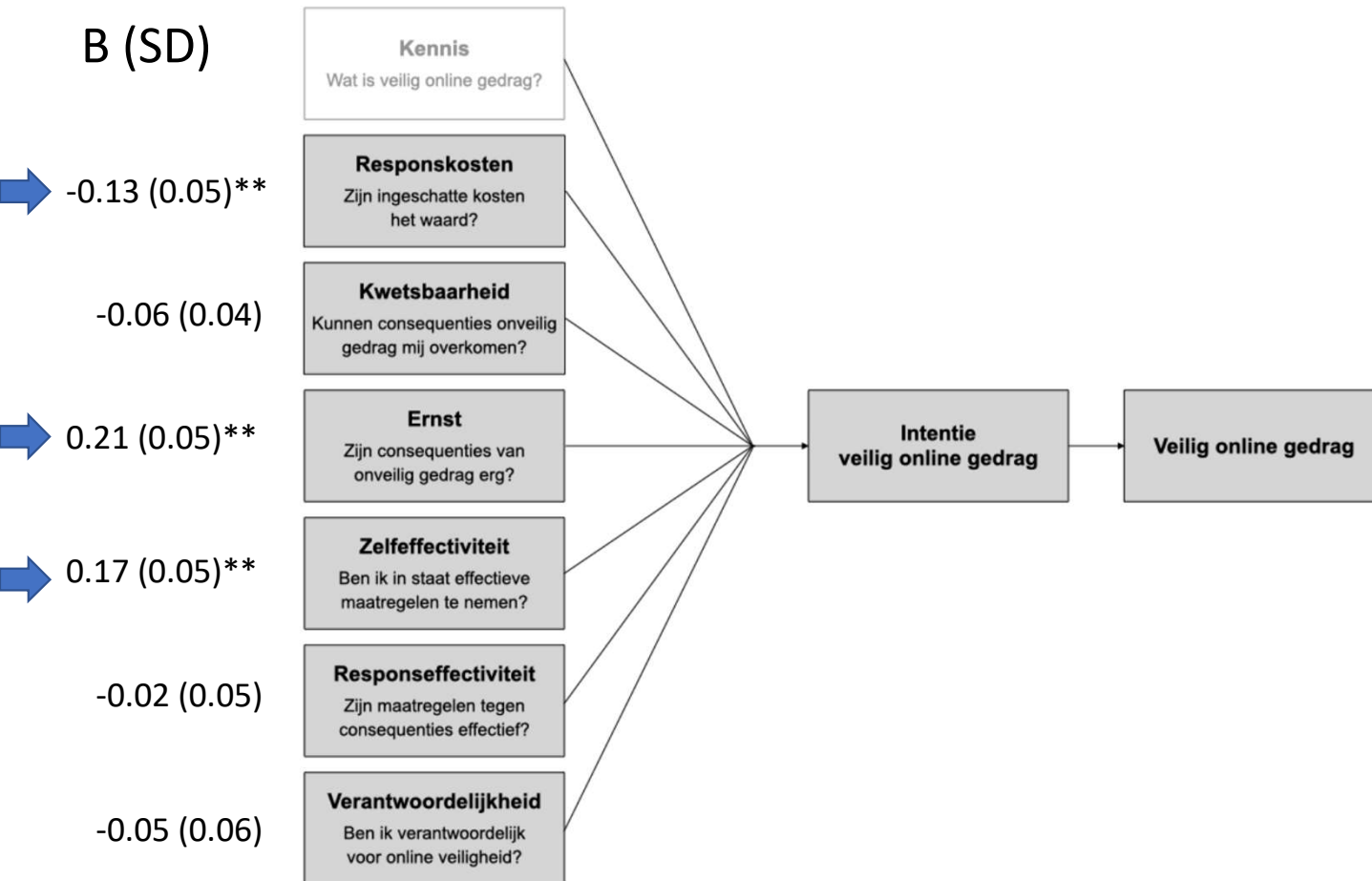
Correlaties veilig wachtwoordgedrag (gedragsmaten, zelfrapportage gedrag) en psychologische factoren

Psychologische factoren	Gedragsmaten		Zelfrapportage gedrag			
	Sterkte wachtwoorden	Unieke wachtwoorden	Sterkte wachtwoorden	Sterkte wachtwoorden	Unieke wachtwoorden	Unieke wachtwoorden
	Entropie aangemaakt wachtwoord	Aangemaakt wachtwoord ook in gebruik voor andere accounts (0 = "Nee", 1 = "Ja") ^{a, b}	Mijn wachtwoorden bestaan uit minstens 12 tekens	Mijn wachtwoorden bestaan uit verschillende tekens (kleine letters, hoofdletters, getallen en speciale tekens)	Ik gebruik hetzelfde wachtwoord voor verschillende apps of websites (bijvoorbeeld zowel voor sociale media als online bankieren, of voor verschillende webwinkels)	De wachtwoorden die ik gebruik lijken op elkaar
➔ Responskosten (schaal, 3 stellingen, $\alpha = .87$)	-.13**	.15**	-.25**	-.13**	.27**	.30**
➔ Zelfeffectiviteit (schaal, 3 stellingen, <u>omgecodeerd</u> , $\alpha = .75$)	.11**	-.16**	.25**	.16**	-.31**	-.29**
➔ Ernst	.06	-.12**	.09**	.19**	-.19**	-.10**
Kwetsbaarheid	-.07*	.03	-.12**	-.04	.08*	.19**
Responseeffectiviteit	.05	-.07*	.04	.20**	-.15*	-.07*
Verantwoordelijkheid	.00	-.00	.00	.21**	-.07*	-.06

Psychologische factoren (regressies): entropie

Psychologische factoren (regressies): zelfrapportage sterkte wachtwoord

Belemmerende factoren

• Zelfeffectiviteit → 47.3%

“Veilige wachtwoorden zijn lastig te onthouden”

“Ik vergeet de wachtwoorden”

• Responskosten → 12.9%

“Lastig om overal alles aan de passen”

“Het is veel te veel werk om alle wachtwoorden aan te passen”

Bevorderende factoren

- Wachtwoordmanagers → 23.4%
- Zelfeffectiviteit → 9.7%
- Kwetsbaarheid → 9.3%

“Ik wil een veilige en handige manier om ze op te slaan”

“Ik wil makkelijk wachtwoorden beheren via een beveiligde app”

“Ik zou veiliger gedrag vertonen wanneer ik creatief zou zijn”

“Ik zou veiliger gedrag vertonen wanneer ik ezelbruggetjes zou hebben”

“Ik gedraag me veilig voor de veiligheid van mijn gegevens”

“Ik ben veel te bang om gehackt te worden”

Conclusies Studie 1

- Deelnemers lieten onveilig wachtwoordgedrag zien.
- Belangrijkste psychologische factoren:
  - Responskosten
  - Zelfeffectiviteit
  - Ernst van het risico
- Belemmerende factoren:
  - Zelfeffectiviteit
  - Responskosten

Studie 2

- Onderzoeksvraag 2: Kunnen we veilig wachtwoordgedrag bevorderen met een interventie?
- Interventiestudie via online panel
- Goedgekeurd door Commissie Ethiek Psychologie van de Universiteit Leiden (reference number: V3-3942)

Psychologische factoren

Zelfeffectiviteit en ernst van het risico

- Bevindingen Studie 1
- Veel voorkomende combinatie in eerder onderzoek naar gedragsverandering
- Eerder onderzoek naar veilig online gedrag ondersteunt het belang van deze twee factoren

Deelnemers

- N = 1075

Achtergrondkenmerken deelnemers in vergelijking met Nederlandse bevolking

	Deelnemers Studie 2 (wachtwoorden) N = 1075		Nederlandse bevolking
	N	%	%
Geslacht			
Man	505	47.0	49.7
Vrouw	563	52.4	50.3
Anders	3	0.3	
Wil ik liever niet zeggen	4	0.4	
Opleidingsniveau*			
Laag	160	14.9	28.8
Midden	416	38.7	36.5
Hoog	486	45.2	34.8
Anders	7	0.7	
Wil ik liever niet zeggen	6	0.6	
Regio			
West (UT, NH, ZH)	449	41.8	45.6
Noord (GR, FR, DR)	116	10.8	9.9
Oost (OV, GD, FL)	246	22.9	21.1
Zuid (ZL, NB, LB)	262	24.4	23.3
Anders ^b	2	0.2	
Leeftijd			
18 t/m 24	58	5.4	10.9
25 t/m 34	175	16.3	15.9
35 t/m 44	194	18.0	14.7
45 t/m 54	214	19.9	17.0
55 t/m 65	220	20.5	16.9
65+	205	19.1	24.6
Wil ik liever niet zeggen	9	0.8	
Eerder slachtofferschap van internetcriminaliteit			
Ja, in de afgelopen 12 maanden	56	5.2	
Ja, langer geleden dan 12 maanden	131	12.2	

Opzet

- Informed consent
- Interventie (4 condities: ernst, zelfeffectiviteit, ernst + zelfeffectiviteit, controle)
- Gedragsmaat
- Zelfgerapporteerd gedrag

Interventie

Ernst

Het is belangrijk dat u het volgende over wachtwoorden weet:

Als u zwakke wachtwoorden gebruikt loopt u gevaar:

- Criminelen kunnen zwakke wachtwoorden in korte tijd achterhalen
- Criminelen krijgen dan toegang tot uw accounts, e-mail, webcam, of bankrekening
- Criminelen kunnen dan bijvoorbeeld uw geld stelen. Daarnaast kunnen ze uw persoonlijke foto's en berichten delen op het internet

Zelfeffectiviteit

Het is belangrijk dat u het volgende over wachtwoorden weet:

Sterke wachtwoorden maakt u zo:

- Sterke wachtwoorden bestaan uit minstens 12 tekens
- Sterke wachtwoorden hebben minstens één hoofdletter, één cijfer en één speciaal teken. Voorbeelden van speciale tekens zijn: @ + \$ & % =
- Sterke wachtwoorden bevatten geen persoonlijke informatie. Gebruik dus geen namen, verjaardagen of adressen in uw wachtwoorden

Zo krijgt u sterke wachtwoorden die moeilijk te raden zijn!

Gedragmaat

Voordat we beginnen...

In overeenstemming met wetgeving op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens vragen we u om nu eerst een gebruikersaccount aan te maken. Dit account heeft u aan het einde van het onderzoek opnieuw nodig.

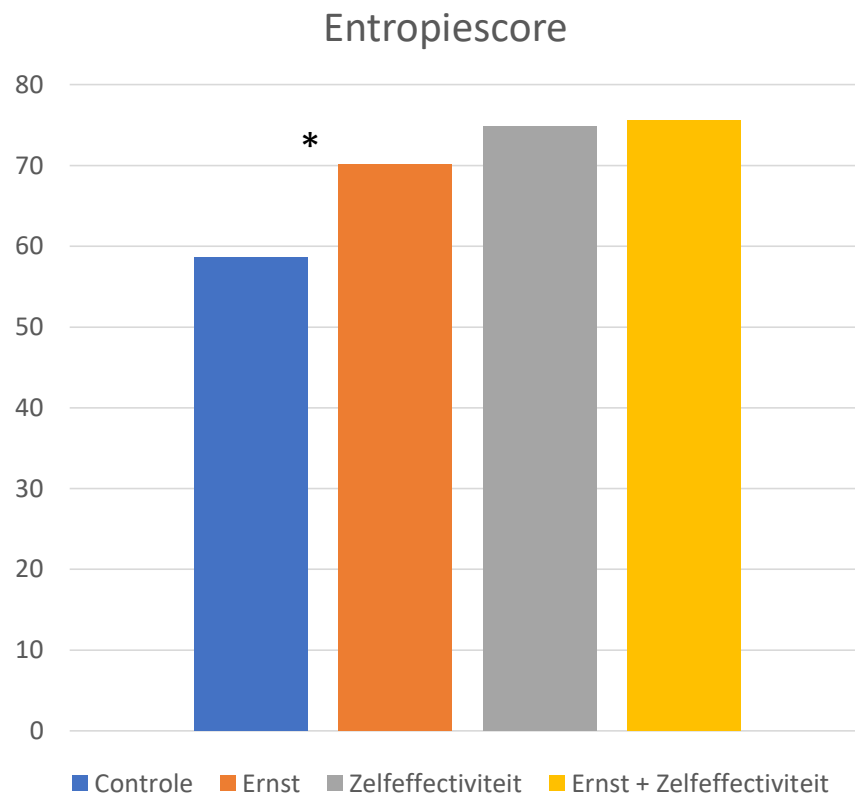
Voer hieronder een gebruikersnaam en wachtwoord in.

Resultaten

Gedragmaat

Wachtwoorden gedragmaat: kenmerken aangemaakte wachtwoorden als functie van Conditie

	Conditie				ANOVA
	Controle (N = 239) M (SD)	Ernst (N = 281) M (SD)	Zelfeffectiviteit (N = 299) M (SD)	Ernst + zelfeffectiviteit (N = 256) M (SD)	
Entropie	58.62 ^a (25.29)	70.16 ^b (32.98)	74.81 ^b (28.92)	75.64 ^b (27.75)	$F = 18.20, p < .001, \eta_p^2 = .05$
Lengte	9.88 ^a (3.61)	11.61 ^b (4.79)	11.98 ^b (4.24)	12.12 ^b (4.02)	$F = 14.94, p < .001, \eta_p^2 = .04$
Kleine letters	5.91 ^a (3.41)	6.85 ^b (3.97)	6.87 ^b (4.20)	6.79 ^{ab} (3.81)	$F = 3.58, p = .013, \eta_p^2 = .01$
Hoofdletters	1.02 ^a (1.31)	1.41 ^b (1.07)	1.40 ^{ab} (1.63)	1.67 ^b (1.90)	$F = 5.98, p < .001, \eta_p^2 = .02$
Speciale tekens	0.48 ^a (0.76)	0.74 ^b (1.36)	0.97 ^{bc} (0.93)	1.05 ^c (1.10)	$F = 14.36, p < .001, \eta_p^2 = .04$
Cijfers	2.48 ^a (1.85)	2.60 ^a (1.97)	2.74 ^a (1.82)	2.61 ^a (1.87)	$F < 1, p = .443$

Noot. N = 1075. Per rij verschillen gemiddelden met een verschillende superscript letter statistisch significant van elkaar op $p < .05$ (Tukey HSD posthoc toetsen).

Zelfgerapporteerd gedrag

Aangemaakte wachtwoord bevat persoonlijke informatie als functie van Conditie

	Conditie (%)			
	Controle (N = 239)	Ernst (N = 281)	Zelfeffectiviteit (N = 299)	Ernst + zelfeffectiviteit (N = 256)
Ja	31.0 ^a	24.6 ^{ab}	19.4 ^{bc}	15.2 ^c
Nee	62.8 ^a	69.4 ^{ab}	73.9 ^{bc}	78.5 ^c
Zeg ik liever niet	6.3 ^a	6.0 ^a	6.7 ^a	6.3 ^a

Noot. N = 1075. $\chi^2(6) = 20.36, p = .002$. Per rij verschillen percentages met een verschillende superscript letter significant van elkaar op $p < .05$ (Z posthoc proportietoetsen).

Conclusies Studie 2

- De interventie leidde tot veiliger wachtwoordgedrag.
- Zwakkere effecten ernst conditie

Persoonsgegevens delen online

- Naam, adres, woonplaats, telefoonnummer, bankrekeningnummer, BSN
- Mensen delen vaak onnodig
- Moeilijk inschatten wanneer veilig

Onderzoeksvragen

- Onderzoeksvraag 1: Welke psychologische factoren bevorderen en welke factoren belemmeren het veilig delen van persoonsgegevens? (Studie 1)
- Onderzoeksvraag 2: Kunnen we het veilig delen van persoonsgegevens bevorderen met een interventie? (Studie 2)

Gedragmaat

Iedere deelnemer aan de vragenlijst ontvangt na het afronden van de vragenlijst punten. Als extra bedankje wordt onder alle deelnemers van de vragenlijst een mooie prijs verloten: een cadeaubon van 100 euro. Deze verloting en het versturen van de prijs wordt verzorgd door een extern bedrijf.

Wilt u meedoen aan de verloting en kans maken op de prijs?

[1] Ja [2] Nee

Gedragmaat

U heeft aangegeven mee te willen doen aan de verloting. Vul alstublieft het onderstaande formulier in, uw antwoorden zullen worden gedeeld met het bedrijf dat de verloting en het versturen van de prijs verzorgt. Als u de verloting wint zal het externe bedrijf per email contact met u opnemen.

Wat is uw volledige naam (voornaam en achternaam]? *

Wat is uw e-mailadres? *

Wat is uw telefoonnummer?

Wat is uw geboortedatum?

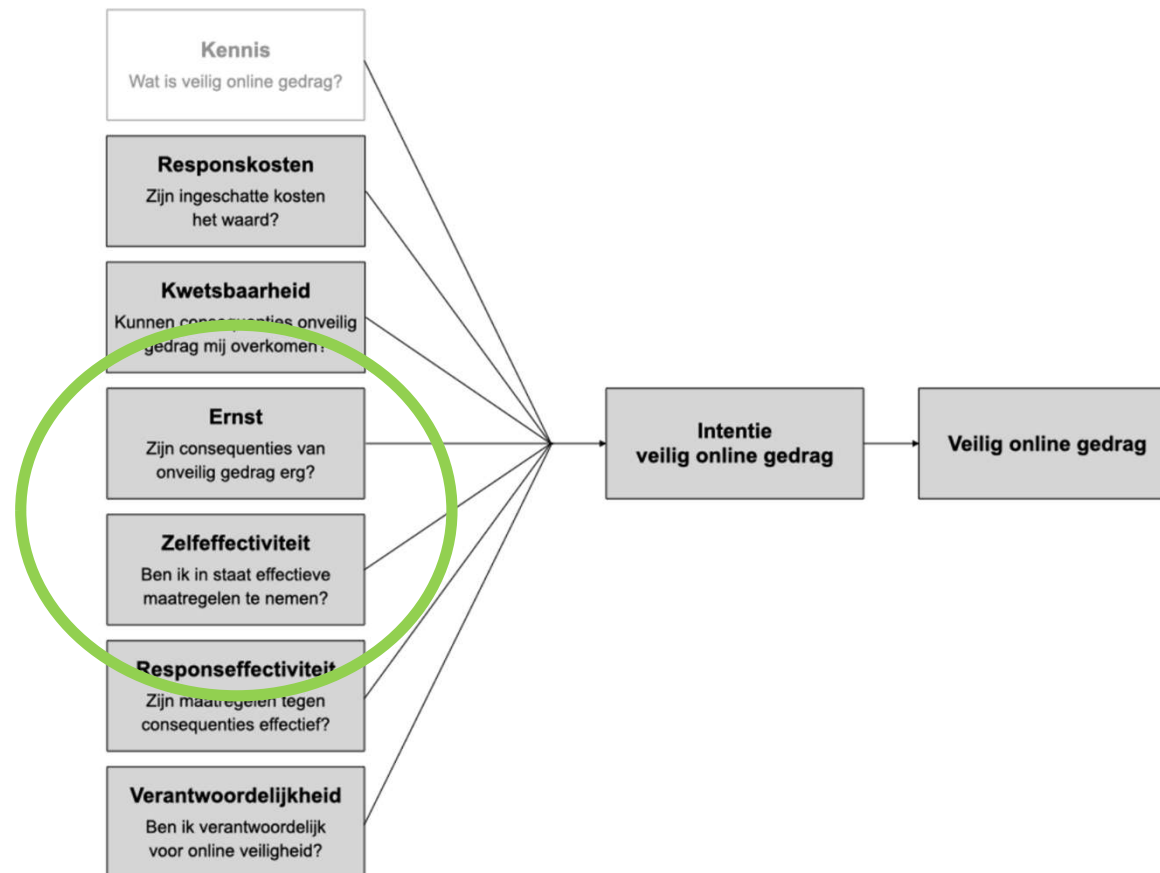
Wat is uw postcode?

Wat is uw huisnummer?

Wat zijn de drie laatste cijfers van uw bankrekeningnummer? Let op: het gaat uit privacyoverwegingen slechts om drie cijfers.

Psychologische factoren

Interventie

Ernst

Het is belangrijk dat u het volgende over persoonsgegevens weet:

Als u online onveilig omgaat met uw persoonsgegevens loopt u gevaar:

- Uw persoonsgegevens kunnen in handen komen van criminelen
- Criminelen kunnen geld stelen van familie en vrienden, door te doen alsof ze u zijn via WhatsApp of e-mail
- Criminelen kunnen ook uw persoonsgegevens gebruiken bij het plegen van misdrijven (zoals het downloaden van kinderporno, of grote aankopen doen zonder te betalen), waardoor de politie u als verdachte ziet

Zelfeffectiviteit

Het is belangrijk dat u het volgende over persoonsgegevens weet:

Veilig online omgaan met uw persoonsgegevens doet u zo:

- Stap 1: Neem een moment om te kijken of de website veilig is
- Stap 2: Als u de website niet kent, ga dan op zoek naar ervaringen met de website van andere mensen (bijvoorbeeld via een zoekmachine zoals Google)
- Stap 3: Deel online alleen uw persoonsgegevens als het echt moet. Het is vaak niet verplicht om al uw persoonsgegevens te delen. De persoonsgegevens die verplicht zijn worden vaak aangegeven met een sterretje (*)

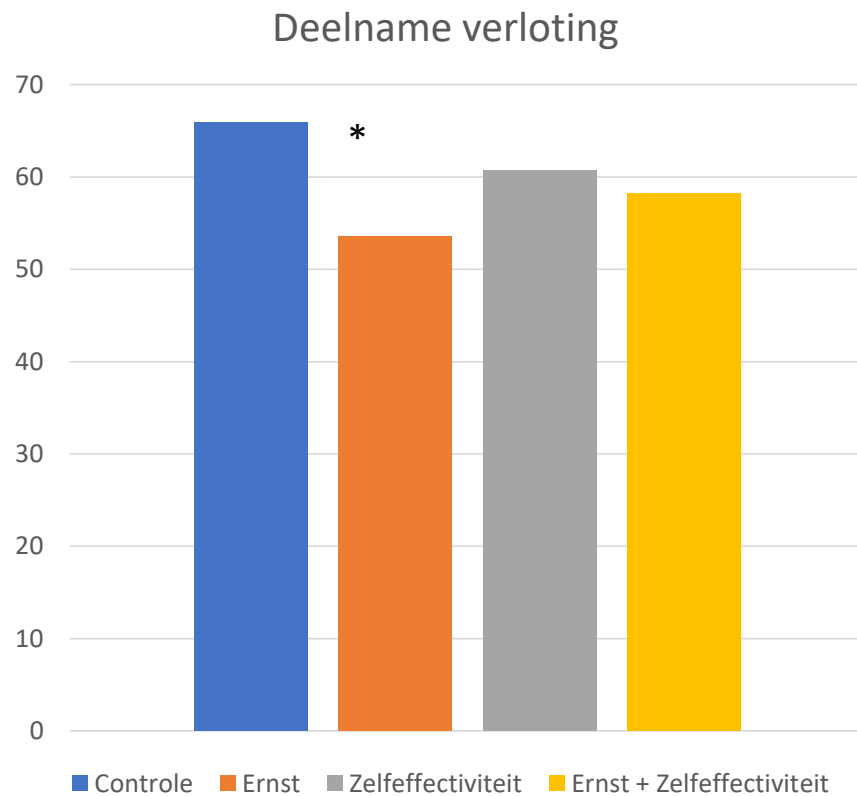
Zo gaat u online veilig om met uw persoonsgegevens!

Resultaten

Gedragmaat

Persoonsgegevens gedragmaat: Deelname aan verloting prijs als functie van Conditie

	Conditie (%)			
	Controle (N = 264)	Ernst (N = 265)	Zelfeffectiviteit (N = 234)	Ernst + zelfeffectiviteit (N = 249)
Meedoen aan verloting (N = 1012)				
Ja	83.3	77.4	81.6	81.5
Nee	16.7	22.6	18.4	18.5
Annuleren deelname onder 'Ja' deelnemers (N = 819)				
Ja	20.9	30.7	25.7	28.6
Nee	79.1	69.3	74.3	71.4
Deelname aan verloting (N = 1012)				
Ja	65.9 ^a	53.6 ^b	60.7 ^{ab}	58.2 ^{ab}
Nee	34.1 ^a	46.4 ^b	39.3 ^{ab}	41.8 ^{ab}

Noot. Deelname aan verloting: $\chi^2(3) = 8.65, p = .034$. Per rij verschillen percentages met een verschillende superscript letter significant van elkaar op $p < .05$ (Z posthoc proportietoetsen).

Gedragmaat

Gedragmaat persoonsgegevens: Gedeelde persoonsgegevens door deelnemers die deelnamen aan de verloting als functie van Conditie

	Conditie (%)			
	Controle (N = 174)	Ernst (N = 142)	Zelfeffectiviteit (N = 142)	Ernst + zelfeffectiviteit (N = 145)
Volledige naam *	100	100	100	100
E-mailadres *	100	100	100	100
Telefoonnummer	66.1	67.6	62.7	63.4
Geboortedatum	83.9	81.0	76.1	75.9
Postcode	85.6	83.1	77.5	77.9
Huisnummer	83.3	78.9	74.6	75.2
Laatste drie cijfers van bankrekeningnummer	80.5	78.9	72.5	72.4
Gedeelde persoonsgegevens				
Alleen de twee verplichte gegevens	11.5 ^a	12.7 ^{ab}	20.4 ^b	20.0 ^b
Verplichte gegevens plus 1-5 niet-verplichte gegevens	88.5 ^a	87.3 ^{ab}	79.6 ^b	80.0 ^b

Noot. N = 603. * Verplicht in te vullen. Gedeelde persoonsgegevens: $X^2(3) = 7.62, p = .055$. Per rij verschillen percentages met een verschillende superscript letter significant van elkaar op $p < .05$ (Z posthoc proportie toetsen).

Conclusies persoonsgegevens

- Deelnemers deelden onnodig veel persoonsgegevens
- Interventie leidde tot veiliger online delen van persoonsgegevens
  - Ernst reduceerde deelname aan verloting
  - Zelfeffectiviteit, al dan niet in combinatie met ernst, reduceerde hoeveel persoonsgegevens gedeeld werden

Discussie

1. Zelfgerapporteerd gedrag $\neq$ geobserveerd gedrag
2. Resultaten bieden basis voor interventies
3. Wellicht ook andere interventies:
  - Interventies bevorderen wachtwoordmanagers
  - Aanpassingen in techniek, gebruikersomgeving, wetgeving
4. Verschillen tussen groepen
5. Externe validiteit resultaten

Veilig online gedrag

Dank je wel voor je aandacht!

Emma ter Mors: emors@fsw.leidenuniv.nl

Gert-Jan Lelieveld: lelieveldgj@fsw.leidenuniv.nl

Onderzoeksrapport verkrijgbaar via:

<https://www.kcpeg.nl/publicaties/nederlandse-onderzoeksrapporten>

Emma ter Mors, Gert-Jan Lelieveld, Marret Noordewier, Alien van der Vliet, Vera Hilgevoord, Ruth Dijkstra, & Wilco van Dijk (2022). *Veilige toegang en verantwoord delen: Psychologische determinanten van veilig wachtwoordgedrag en het veilig online delen van persoonsgegevens.*

Veilige toegang en verantwoord delen:
Psychologische determinanten van veilig
wachtwoordgedrag en het veilig online
delen van persoonsgegevens

**Gedragsverandering ter voorkoming van
slachtofferschap cybercriminaliteit**

Auteurs: Dr. Emma ter Mors, Dr. Gert-Jan Lelieveld, Dr. Marret Noordewier,
Alien van der Vliet, MSc, Vera Hilgevoord, MSc, Ruth Dijkstra, MSc,
Prof. Dr. Wilco van Dijk.

Leiden, 1 juli 2022

Het Kenniscentrum Psychologie en Economisch Gedrag is verbonden aan de sectie Sociale,
Economische en Organizationalpsychologie van de Universiteit Leiden.

www.kcpeg.nl